

**ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧОГО ДОКУМЕНТА
ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО
КОМПЛЕКСУ**

Гошовська В. В., кандидат економічних наук
Гончарова Я.О.

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена тим, що вивчення облікової політики має вагоме значення, яке полягає у визначенні ідеології економіки підприємства на значний період часу, що сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дозволяє оперативно реагувати на зміни у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і досягти успіхів у конкурентній боротьбі. Дослідження облікової політики на рівні підприємств дорожньо-транспортного комплексу, а також її елементів вказує на недосконалість правового поля, відсутність відповідних моделей формування облікової політики, які б врахували зміни податкового законодавства, впровадження міжнародних стандартів обліку, фінансової звітності та аудиту. Тому питання, які пов'язані з теоретичними та практичними засадами формування організаційно-розпорядчого документа про облікову політику підприємства, потребують обґрунтування та розробки відповідних рекомендацій.

Метою дослідження стало розроблення моделі формування організаційно-розпорядчого документа про облікову політику на підприємствах дорожньо-транспортного комплексу.

Насамперед, з'ясуємо сутність поняття «облікова політика» (з англ. — accounting policy), яке у міжнародну практику обліку офіційно було введено в 1975 р. із впровадженням Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики» [1], а в Україні узаконено в процесі реформування бухгалтерського обліку і звітності, починаючи з 1993 р. Дефініцію зазначеного поняття узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1. – Дефініція поняття «облікова політика підприємства» у сучасній науці

Автор	Визначення поняття
1	2
Азмірян А. Н. [2]	Обрана підприємством сукупність способів ведення бухгалтерського обліку (первинного спостереження, вартісного виміру, поточного групування і результатів узагальнення фактів господарської діяльності) у відповідності з особливостями його господарської діяльності, яка використовується постійно.
Барановська Т. В. [3]	Комплекс методичних прийомів, способів і процедур ведення бухгалтерського обліку, що обираються підприємством із загальноприйнятих або розроблених самостійно з урахуванням особливостей його діяльності з метою забезпечення захисту прав та інтересів власника.
Бичкова С. М., Райхман М. В., Соколов В. Я. [4]	Сукупність способів ведення бухгалтерського обліку і складання бухгалтерської звітності, обраних компанією, які відповідають умовам господарювання.
Бугинець Ф. Ф. [5]	Система способів і прийомів організації та ведення обліку на конкретному підприємстві, закріплена відповідним внутрішнім нормативним актом на визначений термін.
Вербило О. Ф. Кондрицька Т. П. [6]	Принципи та правила ведення бухгалтерського обліку в певній організації
Вербицька Л. В., Канаєва Т. В. [7]	Сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, які були обрані підприємством.
Рузмайкіна І. В. [8]	Сукупність довготривалих заходів переважно стратегічного значення, що мають за мету суттєвий розвиток системи управління та забезпечення динамічного функціонування всіх її частин, в тому числі обліку, відповідно до чинного законодавства та змін, які відбуваються у зовнішньому середовищі.
Стефанюк І. Ловінська Л. [9]	Сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються суб'єктом господарювання для ведення поточного обліку, складання та подання фінансової звітності, визначених законодавством України
Щирба М. [10]	Сукупність облікових принципів, методів, процедур та заходів для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнюючого – складання звітності.

Огляд літературних джерел в табл. 1 вказав на неоднозначність підходів щодо визначення облікової політики. Але в процесі реформування бухгалтерського обліку в Україні було врегульовано цей термін в законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Так, у статті 1 цього Закону зазначається, що облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності [11]. Отже, основна мета облікової політики полягає у забезпеченні одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, що є необхідною для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Нами було встановлено, що натеper облікова політика більшості підприємств дорожньо-транспортного комплексу України не відповідає вимогам, що висуваються стандартами обліку, та не дає можливості сформуванню цілісного уявлення про особливості методики та організації обліку конкретного підприємства. Для дослідження стану облікової політики було обрано три підприємства дорожньо-транспортного комплексу – ДП «Новоушицький райавтодор», ПАТ «Автомобільна компанія «Укртранс» та ТОВ «Ріттманн-Київ». З'ясовано, що на всіх досліджуваних підприємствах була встановлена облікова політика згідно з відповідними наказами, узагальнені дані про яку наведені в табл. 2.

Таблиця 2. – Узагальнення елементів облікової політики ДП «Новоушицький райавтодор», ПАТ «Автомобільна компанія «Укртранс» та ТОВ «Ріттманн-Київ» у 2011 рр. за даними їх наказів «Про облікову політику»

Елементи облікової політики	Зміст елементів відповідно до наказу про облікову політику (витяг з наказу)		
	ТОВ «Ріттманн»	ПАТ «Укртранс»	Філія «Новоушицький райавтодор»
1	2	3	4
Остання дата затвердження наказу	2011 рік	2011 рік	2011 рік
Тривалість операційного циклу	Календарний рік	Два тижні-один місяць	1 місяць
Нематеріальні активи	«Термін використання програмного забезпечення – 2 роки, інші нематеріальні активи – строк визначається окремо в залежності від виду (але не більше 10 років). Амортизація здійснюється прямолінійним методом».	«При нарахуванні амортизації застосовувати прямолінійний метод».	«Визнавати нематеріальними активами – активи, які не мають матеріальної форми та утримуються з метою використання більше року. Амортизація здійснюється прямолінійним методом».
Основні засоби та інші необоротні матеріальні активи	«До основних засобів відносяться матеріальні активи, очікуваний термін корисного використання яких більше 1 року (або операційного циклу, якщо він довше 1 року), первісна вартість яких більше 1000 грн. Нарухування амортизації в обліку базується на прямолінійному методі».	«Матеріальні активи, термін корисного використання яких більше 1 року, а вартість менше 1000 грн, вважати іншими необоротними матеріальними активами. При нарахуванні амортизації ОЗ (крім вантажних автомобілів вантажопідйомністю понад 2 т) – прямолінійний метод, для малоцінних необоротних матеріальних активів – у розмірі 100% вартості таких об'єктів, для інших – прямолінійний».	«Визнавати закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього, що призначений для виконання певних самостійних функцій, які мають 2 ознаки: очікуваний термін використання перевищує 1 рік, первісною вартістю більше 1000 грн. Нарухування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання об'єкта. Цей строк визначає комісія з урахуванням певних аспектів».
Запаси та малоцінні швидкозношувані предмети	«Нарухування зносу по МШП здійснюється в розмірі 100 відсотків балансової вартості таких предметів при передачі їх зі складу в експлуатацію. Обов'язково здійснюється ведення кількісного обліку таких предметів».	«При відпуску виробничих запасів у виробництво та реалізації продукції застосовувати метод середньозваженої собівартості, при продажу великогабаритних товарів – ідентифікованої собівартості, для товарів, що продаються оптом чи у роздріб – метод оцінки за цінами продажу».	«При відпуску запасів у виробництво, продажу чи іншому вибутті оцінку їх здійснювати за методом ідентифікованої собівартості відповідної одиниці. При передачі в експлуатацію списувати вартість МШП в розмірі 100% у перший місяць експлуатації»

1	2	3	4
Інвентаризація активів	«Інвентаризація активів здійснюється перед складанням річної фінансової звітності в обов'язковому порядку».	У наказі не зазначено	У наказі не зазначено
Оплата праці	«Здійснювання нарахування заробітної плати за умовами колективного договору».	У наказі не зазначено	У наказі не зазначено
Облік операцій з грошовими коштами	«Грошові кошти обліковуються по кожній валюті та по кожному банку на окремих субрахунках».	У наказі не зазначено	У наказі не зазначено
Форма обліку	«Облік здійснюється з використанням комп'ютерної програми «1С»Бухгалтерія»»	У наказі не зазначено	У наказі не зазначено

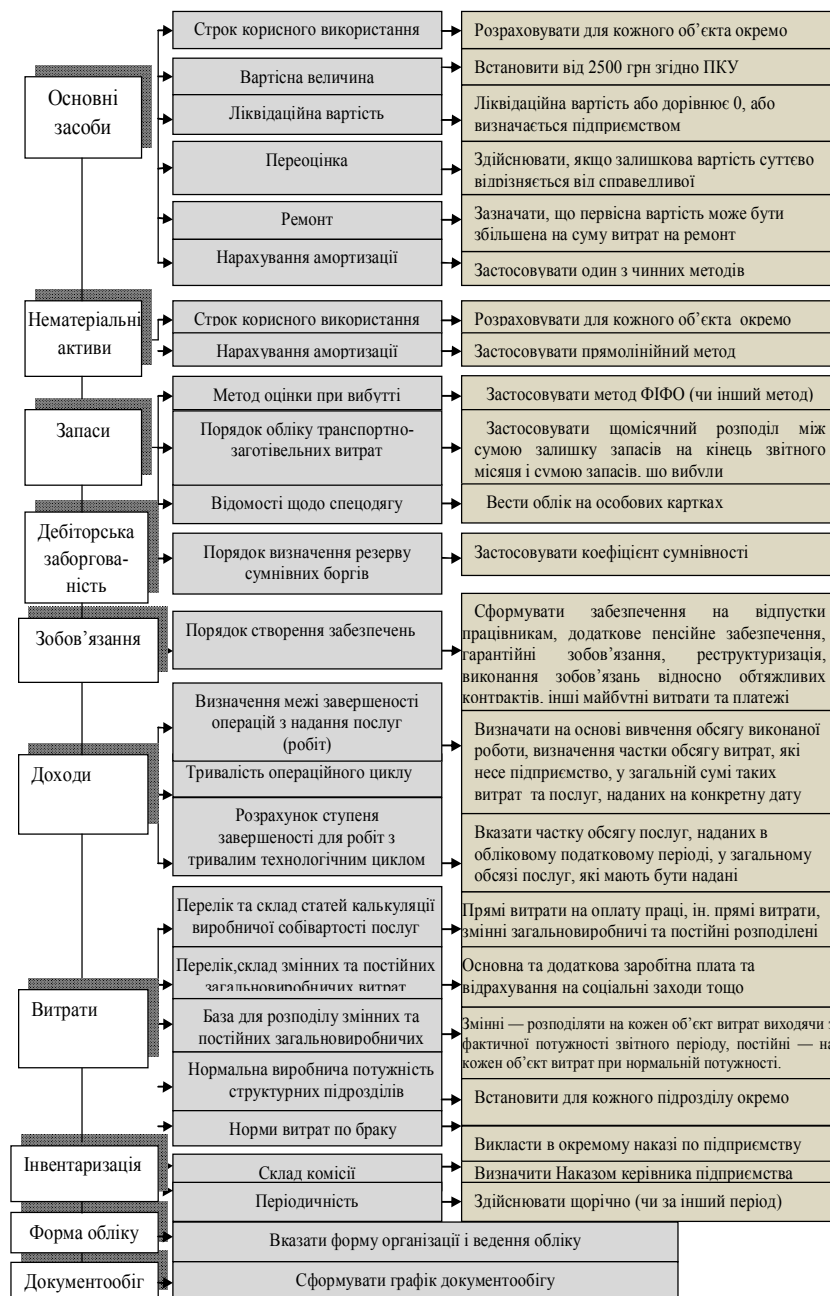

Рисунок 1.– Запропонована модель складання наказу «Про облікову політику» для підприємств дорожньо-транспортного комплексу України

Аналізуючи порівняльну інформацію в табл. 2, бачимо, що найбільш повно розкрито інформацію щодо ведення бухгалтерського обліку у Наказі «Про облікову політику» ТОВ «Ріттманн-Київ». Під час складання цього наказу головний бухгалтер чітко дотримувався вимог діючого законодавства України. Що ж стосується двох інших наказів, то вони мають ряд недоліків як по суті, так і за оформленням. Зокрема, в них не зазначено інформації з приводу інвентаризації матеріальних активів, оплати праці, обліку операцій з грошовими коштами та форми обліку (!). Також слід зазначити, що у наказі філії «Новоушицький автодор» більше розкрито план рахунків філії, ніж суттєва інформація. Що ж стосується наказу ПАТ «Укртранс», то він викладений лише на двох сторінках, стисло, і майже не розкриває елементів облікової політики. Це все може суттєво впливати на викривлення інформації у фінансовій звітності, її недостовірності та порушення законодавства.

Отже, можна констатувати, що на окремих підприємствах дорожньо-транспортного комплексу формально підходять до складання розпорядчих документів з облікової політики, що негативно впливає на проведення облікового, внутрішньоуправлінського та аудиторського процесу, а також на фінансові результати діяльності таких підприємств.

В результаті дослідження було з'ясовано, що законодавчо-нормативна база України з питань обліку і аудиту чітко не регламентує вимоги щодо формування елементів наказу про облікову політику підприємства. Саме тому була запропонована модель комплексного взаємозв'язку фінансової звітності, якісно – інформаційних характеристик облікової інформації, П(С)БО, альтернатив та принципів фінансової звітності, облікової політики, яка допоможе уникнути проблем з обранням тих чи інших методів або принципів. Для удосконалення процесу формування організаційно-розпорядчого документа про облікову політику на підприємствах дорожньо-транспортного комплексу пропонується застосувати певну модель, яка наведена на рис. 1.

Отже, фінансовий результат діяльності підприємства прямо залежить від обраної облікової політики. У зв'язку з цим, головному бухгалтеру необхідно врахувати усі варіанти та переваги забезпечення облікової політики, для того, щоб кінцевий фінансовий результат суб'єкта господарювання був максимально позитивним.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/document/92418/МСБО_1.pdf.
2. Большой экономический словарь / под. редакцией А. Н. Азмиряна. – 6-е издание, дополненное. – М. : Институт новой экономики, 2004. – 1376 с.
3. Барановська Т. В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика: дис. кандидата екон. наук: 08.06.04 / Тетяна Василівна Барановська. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 278 с.
4. Аудиторский словарь / С. М. Бычкова, М. В. Райхман, В. Я. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 192 с.
5. Бухгалтерський словник / за редакцією проф. Ф. Ф. Бутинця. – 5-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2001. – 224 с.
6. Бухгалтерський облік: навч. посібник / О. Ф. Вербило, З. І. Бойко, Т. П. Кондрицька, В. М. Ярошинський. – К. : НАУ, 2004. – 680 с.
7. Вербицкая Л. В. Организация бухгалтерського учета на предприятиях малого бизнеса в Украине: учеб. пособие / Л. В. Вербицкая. – К. : МАУП, 2000. – 350 с.
8. Рузмайкіна І. В. Формування облікової політики підприємства: принципи, проблемні питання, критерії оцінки варіантів / І. В. Рузмайкіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 8. – С 48 -52.
9. Стефанюк І. Про національну облікову політику України / І. Стефанюк, Л. Ловінська // Економіка України. – 2006. – № 4. – С 56–61.
10. Щирба М. Об'єктивна необхідність та нормативно-правове забезпечення облікової політики підприємства в ринкових умовах господарювання / М. Щирба // Наукові записки. – 2006. – № 16. – С. 68–73.
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.

РЕФЕРАТ

Гошовська В.В., Гончарова Я.О. Формування організаційно-розпорядчого документа про облікову політику підприємства дорожньо-транспортного комплексу. / Валентина Василівна

Гошовська, Яна Олексіївна Гончарова // Управління проектами, системний аналіз і логістика. – К.:НТУ – 2012. – Вип. 10.

У статті узагальнено сучасні наукові бачення сутності «облікова політика підприємства», проаналізовано організаційно-розпорядчі документи про облікову політику трьох підприємств дорожньо-транспортного комплексу, запропоновано модель формування наказу про облікову політику для підприємств дорожньо-транспортного комплексу.

Об'єкт дослідження – обліковий процес на підприємствах дорожньо-транспортної інфраструктури.

Мета роботи – розроблення моделі формування організаційно-розпорядчого документа про облікову політику на підприємствах дорожньо-транспортного комплексу.

Методи дослідження – абстрактно-логічний метод; порівняння; табличний; графічний.

Встановлено, що натеper облікова політика більшості підприємств дорожньо-транспортного комплексу України не відповідає вимогам, що висуваються стандартами обліку, та не дає можливості сформувати цілісне уявлення про особливості методики та організації обліку конкретного підприємства.

Тому була запропонована модель комплексного взаємозв'язку фінансової звітності, якісно – інформаційних характеристик облікової інформації, П(С)БО, альтернатив та принципів фінансової звітності, облікової політики, яка допоможе уникнути проблем з обранням тих чи інших методів або принципів. Для удосконалення процесу формування організаційно-розпорядчого документа про облікову політику на підприємствах дорожньо-транспортного комплексу була запропонована модель.

Результати статті можуть бути використані на підприємствах дорожньо-транспортної інфраструктури для складання організаційно-розпорядчого документа про облікову політику.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА, НАКАЗ, ОБЛІК, МОДЕЛЬ.

ABSTRACT

Goshovska V., Goncharova Y. Formation of organizational and administrative documents on accounting policy of the road transport sector / Valentina Goshovska, Yana Goncharova // Management of projects, system analysis and logistics. – K.: NTU – 2012. – Vol. 10.

The article summarizes the current scientific view of nature «accounting policies» of the company, analyzed the organizational and administrative documents of the accounting policies of three enterprises road transport sector, the model of the formation order on accounting policy for business road transport sector.

Object of study - your process for enterprises of road transport infrastructure.

Purpose - to develop models of organizational and administrative documents of the accounting policies in the business of road transport sector.

Methods - abstract-logical method, comparison, tabular, graphical.

Found that at present accounting policies most companies road transport sector of Ukraine does not meet the qualifications required accounting standards, and makes it impossible to form a coherent picture of the characteristics and methods of keeping a particular company.

It was therefore proposed model complex interrelation of financial reporting quality - information characteristics of accounting information, alternatives and principles of financial reporting, accounting policies, which will help avoid problems with the election of certain methods or principles. To improve the process of forming the organizational and administrative documents of the accounting policies in the business of road transport system model was proposed.

The results of the article can be used in the business of road transport infrastructure for the preparation of organizational and administrative documents of the accounting policies.

KEYWORDS: ACCOUNTING POLICIES, ORDERS, ACCOUNTING, MODEL.

РЕФЕРАТ

Гошовська В.В., Гончарова Я.О. Формирование организационно-распорядительного документа об учетной политике предприятия дорожно-транспортного комплекса. / Валентина Васильевна Гошовская, Яна Алексеевна Гончарова // Управления проектами, системный анализ и логистика. – К.:НТУ – 2012. – Вып. 10.

В статье обобщены современные научные видение сущности «учетная политика предприятия», проанализированы организационно-распорядительные документы об учетной политике трех предприятий дорожно-транспортного комплекса, предложена модель формирования приказа об учетной политике для предприятий дорожно-транспортного комплекса.

Объект исследования - учетный процесс на предприятиях дорожно-транспортной инфраструктуры.

Цель работы - разработка модели формирования организационно-распорядительного документа об учетной политике на предприятиях дорожно-транспортного комплекса.

Методы исследования - абстрактно-логический метод; сравнения; табличный; графический.

Установлено, что на данный момент учетная политика большинства предприятий дорожно-транспортного комплекса Украины не отвечает требованиям, предъявляемыми стандартами учета, и не дает возможности сформировать целостное представление об особенностях методики и организации учета конкретного предприятия.

Поэтому была предложена модель комплексной взаимосвязи финансовой отчетности, качественно - информационных характеристик учетной информации, П(С)БУ, альтернатив и принципов финансовой отчетности, учетной политики, которая поможет избежать проблем с избранием тех или иных методов или принципов. Для усовершенствования процесса формирования организационно-распорядительного документа об учетной политике на предприятиях дорожно-транспортного комплекса была предложена модель.

Результаты статьи могут быть использованы на предприятиях дорожно-транспортной инфраструктуры для составления организационно-распорядительного документа об учетной политике.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: УЧЕТНАЯ ПОЛИТИКА, ПРИКАЗ, УЧЕТ, МОДЕЛЬ.

УДК 336.221

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Гуцалюк О.І.

Постановка проблеми. У розвинених країнах розвиток податкової системи триває не одне десятиріччя.

У нашій країні формування нової податкової системи, що відповідає ринковій економіці, почалося зовсім недавно. Необхідно використовувати досвід економічно розвинених держав, ураховуючи специфіку власних умов.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям дослідження є наукові здобутки таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як А.Б. Аверьянова, В.А. Анрейцева, О.Ф. Андрійко, В.І. Антипова, В.Л. Андрущенко, А.І. Берлача, В.Т. Білоуса, В.В. Буряковського, Л.К. Воронової, О.Д. Василика, Л.М. Касьяненко, М.П. Кучерявенка, Р.А. Калюжного, В.В. Коваленка, М.В. Коваля, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.В. Костицького, А.А. Нечай, П.В. Мельника, В.І. Олефіра, С.В. Онишко, П.С. Пацурківського, В.П. Петкова, В.М. Поповича, В.Й. Развадовського, О.Л. Рябченко, А.О. Селіванова, А.М. Соколовської, В.М. Суторміна, Л.В. Трофімової, Д.Г. Черніка, В.К. Шкарупи та інших.

Виділення невирішених питань. Для розвитку і вдосконалення податкової системи України потрібно дослідити податкові системи світу. Для того, щоб зробити порівняльну характеристику податкової системи України та податкових систем зарубіжних країн. Виявити переваги і недоліки податкових систем. Врахувати досвід регулювання країн у регулюванні податкової системи України.

Постановка завдання. Дослідити податкові системи зарубіжних країн. Висвітлити порівняльну характеристику податкової системи зарубіжних країн з Україною.

Основний матеріал. Для порівняння податкової системи України з іншими країнами, потрібно виділити такі країни: Росія, Естонія, США, Франція та Швейцарія.

Знання податкової системи Росії і вивчення набутого досвіду в системі оподаткування лише сприяло б розбудові податкової системи України. Разом з тим, з-поміж опитаних нами 327 респондентів – працівників державної податкової служби – лише 43,1 % відповіли, що ознайомлені з податковою системою Росії, 46,9 % – не мали такої можливості.

На сьогодні податкова система Російської Федерації чітко закріплена і відображена в чинному нині Податковому кодексі, згідно з яким до федеральних податків і зборів відносяться: податок на додану вартість; акцизи; податок на прибуток організацій; податок на прибутки від капіталу; податок на прибуток з фізичних осіб; єдиний соціальний податок; державне мито; митне мито і митні збори;